

## PETITIE

Inzake erkenning van de Armeense genocide, waarvan eveneens Arameeërs, Assyriërs en Grieken zijn slachtoffer geworden,.

*Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en aan voorzitters en leden van de Vaste Commissies voor Buitenlandse Zaken, van Europese Zaken, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Justitie en Veiligheid, en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (Integratie) van de Tweede Kamer der Staten-Generaal*

Graag brengen we onder de aandacht:

1. 110 jaar Armeense genocide met 1,5 miljoen slachtoffers, wordt deze maand overal ter wereld herdacht. Een Nederlandse bewindspersoon gaat (sinds 2015, elke 5 jaar) ook naar Jerevan voor de grote herdenking daar. Wij verwelkomen dit, dit is **goed**.
2. De beelden van deze genocide zitten in ons hoofd, van de foto's o.a. van Armin Wegner<sup>1</sup>, vanuit documentaires als Aghet<sup>2</sup>, maar ook van films zoals Aurora's Sunrise, The Promise, Ararat, Mayrig, maar meest belangrijk uit de verhalen, de familie verhalen van de mensen van Armeense afkomst hier, of van Aramese, Assyrische en Griekse afkomst.
3. Op 22 april a.s. organiseert het 24 april Comité van FAON een herdenkingsavond gewijd aan 110 jaar Armeense genocide, in de Duitse Kerk in Den Haag, dit jaar met het thema van de jeugd en genocide-educatie. Met o.a. bijdragen van de Armeense ambassadeur, Kamerlid Don Ceder (ChristenUnie), documentaire maker Sinan Can, historicus Dirk Roodzant en muziek door jeugdige talenten. Daar vinden ook aantal statements (stories) plaats, zoals op 4 mei op de Dam, van nakomelingen van de slachtoffers van de genocide.
4. Deze petitie aan uw Kamer gaat over erkenning van de Armeense genocide, maar **in de TK is aan erkenning geen gebrek**. Vele debatten vonden hierover plaats en maar liefst 6 moties<sup>3</sup> zijn aangenomen, alle unaniem, of bijna unaniem. De laatste 3 moties, aangenomen met overgrote meerderheid, vragen om een normale benadering van de regering en niet meer te spreken van “kwestie van Armeense genocide”. Deze laatste moties zijn nog “in beraad” (een brief is laatstelijk uitgesteld tot voor het meireces).
5. **Aan uitvoering van deze moties is wel gebrek**. Als al jaren alle 150 leden, of later 148, 147 leden iets meerdere malen vragen, hoe kan dan dat het niet gebeurd is? Het antwoord van de regering komt neer op “we voeren hem niet uit”. En dat is natuurlijk **niet goed**. Maar de Kamer accepteerde het. Aan welke kant van de geschiedenis staat NL hiermee nu eigenlijk?
6. Onze hartenkreet aan de politiek, dat **een ontkende genocide nog doorgaat**, is helaas niet slechts een academische uitspraak. De straffeloosheid en niet-erkenning van de genocide heeft directe invloed op de wijze waarop in recente tijden met Armeniërs en met het internationale recht wordt omgegaan, waarbij Azerbeidzjan, met actieve steun van Turkije, de historische regio Nagorno-Karabach door middel van uit-

<sup>1</sup> [http://www.genocide-museum.am/eng/photos\\_of\\_armenian\\_genocide.php](http://www.genocide-museum.am/eng/photos_of_armenian_genocide.php)

<sup>2</sup> <https://www.imdb.com/title/tt1623200/>

<sup>3</sup> 2004, 2015, 2018, 2021, 2023, 2025 : (Kamerstukken II, 2004-2005, nr. 21 501-20, Kamerstukken II, 2014-2015, nr. 270 – 34 000 V, Kamerstukken II, 2007-2018, nr. 59 – 34 775 V, Nr. 56), Kamerstukken II 2020-2021, nr. 21 501-02, Nr. 2277, Kamerstukken II, 2022-2023, nr 21501, 270, Kamerstukken II, 2024-2025, 21 501-02, nr 3122.

honger en geweld, en in strijd met uitspraken van het Internationaal Gerechtshof ter zake, geheel gezuiverd heeft van de autochtone Armeense bevolking. (Zie ook toelichting ad 6).

7. **Ook in 2025 worden** anti-Armeense sentimenten en daden, *hate speech* en oorlogsdreiging voortgezet, mede mogelijk gemaakt door niet benoemen, niet veroordelen en niet erkennen van de genocide, en vooral het niet verbinden van consequenties hieraan door de internationale gemeenschap. En dit zal doorgaan, tenzij er verandering in komt in de opstelling van de internationale gemeenschap.

8. Het regeerakkoord omvat de verklaring dat Nederland Armenië steunt, bilateraal en in EU verband. Dit is zo'n moment. De Armeense democratie vecht tegen verdrukking – van de omliggende autocratieën – in, voor een democratisch voortbestaan. De kwetsbare positie van Armenië heeft alles met het dramatische verleden te maken, dat zich teveel voorzet in het heden, mede door de omgang daarmee van andere landen, waaronder Nederland. Met een erkenning van het verleden draagt Nederland bij het tij te keren.

9. Nederland loopt achter met de erkenning van de Armeense genocide, nog wel als land van internationale vrede en recht. Landen om ons heen, België, Luxemburg, Frankrijk, Duitsland (waar ook Minister deelneemt aan de herdenking) en andere EU-staten, maar ook Canada en de Verenigde Staten van Amerika gingen Nederland voor. Ook moet gedacht worden aan erkenningen door talloze internationale organisaties, zoals de VN Subcommissie voor de preventie van Discriminatie en de bescherming van Minderheden, de Raad van Europa (PACE), het Europees Parlement, en ook de Paus.

10. Zolang Nederland “neutraal” wil blijven over genocide-erkenning, kiest het in feite nog steeds de kant van de ontkenner. Het is nu een Nederland onwaardige positie, maar het is altijd goed, nooit te laat om (alsnog) aan de goede kant van de geschiedenis te gaan staan.

## VERZOEKT DE KAMER

– Om de naleving van de motie(s) te verzekeren en dit keer voet bij stuk te houden zodat ook de Nederlandse regering aan de goede kant van de geschiedenis gaat staan, en de Armeense genocide erkent, inclusief de slachtoffers onder de Arameeërs, Assyriërs (Sayfo) en Grieken.

– Het regeerakkoord, wat betreft met **steun aan Armenië**, ook langs deze weg uit te voeren; Steun voor Armenië dat tegen de verdrukking een democratie aan het opbouwen is in veel opzichten nodig. Als Nederland kunnen wij in elk geval één ding goed doen voor Armenië, door aan de goede kant van de geschiedenis te gaan staan. Dit is ook van groot belang voor de Nederlanders van Armeense, Aramese, Assyrische en Griekse afkomst en voor elders in diaspora, velen van wier voorouders vermoord en verdreven zijn, en zo verspreid over de wereld zijn. Niet alleen de 30 – 40.000 Nederlanders van Armeense afkomst, en de grote aantallen Nederlanders van Aramese, Assyrische en Griekse afkomst, maar velen uit de wetenschap, het Nederlandse publiek en de pers staan al jaren achter erkenning. Zij voelen grote weerstand bij de houding van Nederland tot dusver.

– De positie van Armenië in de huidige geopolitieke toestand te blijven steunen, speciaal m.b.t. het gesloten vredesakkoord met Azerbeidzjan.

## SAMENVATTEND:

Wij vragen de Kamer zichzelf serieus te nemen, voet bij stuk te houden mbt uitvoering van de moties van 2021, 2023 en 2025, maar ook scherp te blijven voor een vreedzame toekomst van Armeniërs in de Kaukasus.

***Voorts geven we aan dat erkenning van belang is voor:***

• **Het strafrecht – bijv. aangiftes tegen grove genocide ontkenning, *hate speech* en acties van Grijze Wolven**, temeer daar in de wet **STRAFBAARSTELLING ONTKENNING GENOCIDE** (36491), ervoor gekozen is om de Armeense genocide (de meest ontkende genocide in Nederland) niet te vermelden onder de

voorbeelden in de toelichting; ter toelichting is vermeld dat voorbeelden genomen zijn met meer relatie met Nederland. Duidelijk is dat erkenning van de Armeense genocide voor de praktijk van deze wet belangrijk is.

• **Genocide-educatie in het voortgezet onderwijs** – De FAON zoekt steun bij het verder van de grond brengen van een project voor educatie over Holocaust en genocide in het voortgezet onderwijs, waarbij een pakket van algemene kennis over genocides aan de orde is, en drie genocides worden uitgelicht (Holocaust, Armeense genocide en Rwanda). Het NIOD heeft deze activiteit beëindigd. Hiermee is al op verschillende scholen ervaring opgedaan, en de wens is dit uit te breiden.

Het is noodzakelijk dat jongeren van *alle* achtergronden op de middelbare school leren over het proces van genocide, wat alle genocides gemeenschappelijk hebben, waarbij de Holocaust, Armeense genocide en Rwanda uitgelicht kunnen worden. Het is de enige manier waarop een nieuwe generatie meer begrip heeft voor proces en slachtoffers van genocide en om onderscheid te kunnen maken tussen informatie en misinformatie op dit gebied.

Zo krijgen van huis uit veel jongeren, met bijvoorbeeld een Turkse achtergrond, de ontkenning van de Armeense genocide mee, en dit wordt nergens in het onderwijs door lesstof gecorrigeerd. Ook leven zij in de veronderstelling dat de Nederlandse overheid hun opvattingen (nl. ontkenning) geheel deelt over de gebeurtenissen in 1915. Vergelijkbare problemen doen zich bij andere bevolkingsgroepen met betrekking tot de Holocaust. Veel problemen kunnen voorkomen worden als objectieve lesstof over genocides, in algemene en onder vergelijkende zin, wordt aangeboden.

Wellicht kan een ronde tafel-bijeenkomst of hoorzitting, ook met NIOD en andere onderwijs- en integratie instituten de beste elementen aanreiken voor de vormgeving van dit onderwijs.

• **Monument Armeense genocide in den Haag** – Met klem herhalen we de wens en noodzaak, en ons verzoek aan u om dit te steunen, van een monument in Den Haag, de stad van internationaal recht en vrede, niet alleen ter nagedachtenis van de slachtoffers, maar ook als toonbeeld van de gevolgen van ontkenning/niet erkenning van deze en andere internationale rampen. Hierbij kan juist de positie van Den Haag ten aanzien van het internationaal recht benadrukt worden, waarin geen ruimte is voor ontkenning. Destijds werd een dergelijk verzoek van onze zijde aan de Gemeente Den Haag, ondanks brede steun, geweigerd, waarbij de burgemeester de Armeense genocide bestempelde als een “internationaal conflict”, waarin Den Haag “neutraal” moest blijven.

## **Toelichting**

### **ad 6**

Inmiddels heeft Azerbeidzjan, met actieve steun van Turkije, de historische regio Nagorno-Karabach door middel van uithongering en geweld, en in strijd met uitspraken van het Internationaal Gerechtshof ter zake, geheel gezuiverd van de autochtone Armeense bevolking. De poging om de Armeense bevolking te verhonteren, werd door de voormalig hoofdaanklager Luis Moreno Ocampo van het Internationaal Strafhof gekwalificeerd als genocide. Op dit moment houdt Azerbeidzjan talloze Armeense politieke gevangenen en krijgsgevangenen vast zonder enige juridische basis of eerlijk proces en onder afgrijselijke omstandigheden en is de grootschalige vernietiging van Armeens cultureel erfgoed in de regio reeds vergevorderd (eveneens tegen uitspraken van het Internationaal Gerechtshof in), en heeft Azerbeidzjan is nog meer dan 250 km<sup>2</sup> Armeens grondgebied bezet. Het feit dat Azerbeidzjan desondanks geen vredesakkoord wenst te tekenen, in tegenstelling tot Armenië, maar steeds nieuwe eisen stelt en de Armeense staat constant met oorlog dreigt, voorspelt niet veel goeds. Azerbeidzjan kan dit alles straffeloos doen, ondanks meerdere uitspraken van het Internationaal Gerechtshof die tot op heden totaal zijn genegeerd. Kritiek, zelfs gepeperde kritiek, maakt geen indruk, zolang er geen consequenties aan verbonden worden.

Deze straffeloosheid is een direct gevolg van het succes van de Turkse ontkenningpolitiek van de afgelopen 110 jaar. In die 110 jaar hebben Turkije en Azerbeidzjan de volgende les geleerd: er zijn simpelweg geen consequenties aan het gebruik van massaal geweld om politieke problemen op te lossen, welke vorm dat geweld ook aanneemt, zolang de groep waartegen dat geweld plaatsvindt in politieke zin niet relevant genoeg wordt bevonden. Dat is ook de les die de rest van de wereld daaruit trekt. De Servische president Vucic noemde Azerbeidzjan vorig jaar als lichtend voorbeeld en bereidt zich voor om Kosovo op dezelfde wijze etnisch te zuiveren zodra de geopolitieke omstandigheden daarvoor gunstig genoeg zijn. Als genocide mag, dan mag alles.

De handhaving van internationaalrechtelijke normen is een verantwoordelijkheid van alle staten. Genocidepreventie is daar één van de belangrijkste van en begint met erkenning van genocides uit het verleden. Het is tijd om eindelijk die verantwoordelijkheid te nemen, zodat het internationale recht meer wordt dan een stuk papier.

### **ad 8**

FAON vraagt de democratie Armenië te steunen, ingeklemd tussen vrijwel louter autocratieën, waarvan Turkije en Azerbeidzjan hun ultranationalistische en anti-Armeense propaganda en plannen steeds openlijker uiten. President Erdogan heeft eerder uitgesproken “het werk af te maken dat onze voorouders zijn begonnen” en Azerbeidzjan verklaarde dat het gehele grondgebied van Armenië, inclusief de hoofdstad Jerevan, aan Azerbeidzjan toebehoort. Azerbeidzjan voert deze politiek ook uit door Armenië continu aan te vallen, Armeens grondgebied te bezetten en te dreigen met een nieuwe grootschalige oorlog, waarbij ook de bevolking in eigen land steeds verder tegen Armeniërs wordt opgehitst.

Het Westen, inclusief Nederland, heeft de mond vol van “accountability”, maar in dit geval houdt men zich stil: geen veroordeling, geen sancties, ondanks druk van de Tweede Kamer. Het feit dat de EU (nog) niet unaniem is over sancties, betekent niet dat Nederland zelf niets kan doen.

Het Westen wilde en wil “geen kant” kiezen, maar heeft daarmee gekozen voor (toelaten) etnische zuivering en genocide boven mensenrechten en democratie. Net zoals Nederland, dat, door zogenaamd “neutraal” te blijven over genocide-erkenning, daarmee in feite de kant van de ontkenner kiest. Dat moet stoppen.